

Pensjonistforbundets innspill til Prop. 35 L (2023-2024) og Prop. 37L (2023-2024)

Pensjonistforbundet viser til Prop. 37 L (2023-2024), *Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (styrket insentiv til å jobbe lenger)* og Prop. 35 L (2023-2024) *Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon)*.

Samordningsfella

Lovforslaget i Prop. 37 L (2023-2024) er regjeringens forslag til løsning på problemet vi kjenner som samordningsfella. Pensjonistforbundet har på vegne av våre medlemmer kjempet en mangeårig kamp for å fjerne samordningsfella, som innebærer at offentlig ansatte får redusert tjenstepensjon dersom de står i jobb utover alderen hvor de har kompensert for levealdersjusteringen. Dessverre er regjeringens forslag til løsning svært dårlig.

Regjeringen foreslår kun å endre regelverket for personer født i årskullene 1954 – 1962. For tidligere årskull, 1944 – 1953, som er hardest rammet av samordningsfellen, foreslås det ingen endringer. Det gir en fullstendig urimelig forskjellsbehandling etter hvilket årskull man er født.

Regjeringen begrunner forskjellsbehandlingen av årskull med at det er insentivene til å stå lenge i jobb de ønsker å påvirke. Vi mener det er en fullstendig gal måte å forvalte et pensjonssystem på. Pensjon er først og fremst inntekten man skal leve av som pensjonist. At innretningen på pensjonssystemet også kan påvirke arbeidsinsentivene er åpenbart, men det er først og fremst hensynet til å sikre en inntekt i alderdommen som er pensjonssystemets primærøppgave. Det er altså ikke nok bare å påvirke insentivene til de som fremdeles står i arbeid, man må også sikre at de som ikke lenger er i jobb får den pensjonen de fortjener.

Tusentalls ansatte i offentlig sektor har gjort en ekstra innsats og jobbet utover det som tidligere var ansett som normal pensjonsalder. For det har de blitt straffet med en *reduksjon* av tjenstepensjonen. Svært mange berørte av samordningsfellen har aldri fått forståelig informasjon hverken fra arbeidsgiver, pensjonsleverandør eller myndighetene om at de ville få mindre tjenstepensjon dersom de stod lenge i arbeid. For de fleste har det vært en gedigen overraskelse at tjenstepensjonen er kraftig redusert eller i verste fall er helt borte. Det er med sjokk og vantro at gravemaskinføreren, sykepleieren, læreren, tannlegen, professoren og skatterådgiveren har fått beskjed om at tjenstepensjonen man har betalt inn til i alle år har gått tapt. De fikk vite at lønnen var litt lavere i offentlig enn i privat sektor, men til gjengjeld var de sikret en god pensjon. De ble lovet garantier om en samlet pensjon på minst 66 prosent, men det ble aldri innfridd. Bare fordi de stod ekstra lenge i jobb.

Hva foreslår regjeringen nå?

Forslaget fra regjeringen tar sikte på å kun rette opp samordningsfellen for en andel av pensjonen tilsvarende den andelen man har av alderspensjon fra folketrygden etter nytt regelverk. Er man født før 1954 er hele alderspensjonen fra folketrygden opptjent etter gamle regler, og man får dermed ingen forbedring. For 1954-kullet foreslås det å rette opp 10 prosent av samordningsfellens uheldige virkninger. Når 90 prosent av tjenstepensjonen fremdeles kan tapes sier det seg selv at forslaget er en forferdelig dårlig løsning. For 1955-kullet er det ørlite grann bedre, men fremdeles rammes 80 prosent av tjenstepensjonen av samordningsfellen, osv. For 1962-kullet vil effekten av regjeringens forslag være at 10 prosent av tjenstepensjonen kan rammes av samordningsfellen, mens 90 prosent rettes opp. Er man født i 1963 eller senere er det som kjent ingen som rammes av samordningsfellen i det hele tatt. Tvert imot vil man få høyere tjenstepensjon desto lenger man står i jobb, så lenge man er født etter 1962. Reglene er altså logiske så lenge man er født etter et visst årskull.

Pensjonistforbundet mener at det som et minimum burde være et regelverk som sikrer en samlet pensjon på 66 prosent. Det var slik regelverket var før 2011. Årskullene født frem til og med 1958 har til og med en *garanti* om 66 prosent. Det vil si at de som er født i 1958 og tidligere og har full pensjonsopptjening og tar ut alderspensjonen fra folketrygden og tjenstepensjonen ved 67 år er garantert en samlet pensjon på 66 prosent, selv om levealdersjusteringen i utgangspunktet trekker pensjonen under 66 prosent.

Det er ingen logikk i at en person som velger å ta ut folketrygden fra 67 år, og så fortsetter å jobbe noen år ekstra, skal få en *lavere* samlet pensjon enn 66 prosent når personen omsider pensjonerer seg fra et senere tidspunkt. Personen har da bidratt mer, både gjennom sin arbeidskraft, og gjennom skattesystemet. Personen har i tillegg utsatt uttaket av tjenstepensjonen, noe som reduserer de offentlige utgiftene i de ekstra årene personen har vært i jobb. Vedkommende bør som et minimum få en samlet pensjon på 66 prosent, slik man ville fått dersom man sluttet allerede ved 67 år.

Vi ber komiteen innstendig om å bli enige om en løsning som faktisk rydder opp samordningsfellen en gang for alle. Personene født i årskullene som er hardest rammet av samordningsfellen må også omfattes. De fortjener å leve sine resterende år med det pensjonsnivået de opprinnelig var tiltenkt.

Ny AFP i offentlig sektor

Lovforslagene i Prop. 35 L (2023-2024) følger opp avtalen om å innføre en ny livsvarig AFP-ordning for offentlig ansatte født i 1963 eller senere.

Pensjonistforbundet viser til at ny offentlig AFP vil utgjøre en svært viktig del av den samlede pensjonen til offentlig ansatte. Satsene for opptjening av tjenstepensjon i påslagsordningen er dimensjonert til at man samtidig skal motta ny livsvarig AFP. Dersom AFP-ordningen ikke hadde vært lagt om til et livsvarig tillegg, er det rimelig å anta at satsene i påslagsordningen måtte vært betydelig

høyere. Vi mener derfor det er svært problematisk at regjeringen foreslår et regelverk hvor store grupper av offentlig ansatte ikke vil fylle vilkårene for ny AFP, og dermed ender opp med en betydelig lavere livsvarig pensjon enn de som kvalifiserer for AFP.

Vi reagerer spesielt mot regjeringens forslag om at mottakere av særalderspensjon ikke skal kunne få AFP. En stor andel av offentlig ansatte jobber i yrker med særaldersgrenser og har mulighet til å gå av med tidligpensjon. Regjeringen foreslår et system hvor man får et livsvarig tap av pensjon dersom man benytter seg av denne tidligpensjonsmuligheten, siden man mister AFP-retten. Det er svært urimelig at ansatte som jobber i slike yrker med særlige krav til psykiske og fysiske egenskaper skal få lavere pensjon enn øvrige offentlig ansatte. Dette vil gjøre det mindre attraktivt å jobbe i slike krevende yrker, og kan svekke rekrutteringen.

Pensjonistforbundet mener at når AFP-ordningen omlegges til et livsvarig tillegg må vilkårene for å motta AFP må være innrettet slik at flest mulig innfrir dem, og at det ikke er ulogiske eller urimelige krav som gjør at enkelte mister retten til AFP.

Videre viser vi til at personer som får avslag på AFP skal kunne motta *betinget tjenestepensjon*. Betinget tjenestepensjon kan minne om AFP, men har både lavere opptjeningssats (3 prosent) enn AFP (4,21 prosent) og skal kun beregnes basert på år med medlemskap i offentlig tjenestepensjonsordning. En stor svakhet ved regjeringens forslag er at den betingede tjenestepensjonen kun skal baseres på inntekt i årene fra og med 2020. Til sammenligning skal AFP beregnes av inntekt helt fra den ansatte var 13 år og frem til og med året man fyller 61 år. Vi mener betinget tjenestepensjon også må beregnes med bakgrunn i all inntekt fra medlemspliktig stilling mellom 13 og 62 år, og ikke være begrenset til inntekt fra og med 2020. Dersom betinget tjenestepensjon kun beregnes for inntekt fra 2020 blir forskjellen mellom AFP og betinget tjenestepensjon svært stor i mange tiår før den betingede tjenestepensjonen vil være fullt innfaset.